

Rīgā, 27.07.2026, nr.27/07/2026-03

Valsts vides dienestam
Rūpniecības iela 23, Rīga, LV-1045
pasts@vvd.gov.lv

Kopija:
Dabas aizsardzības pārvaldei
SIA "Vindr Latvia"
Augšdaugavas novada pašvaldībai
Preiļu novada pašvaldībai
Līvānu novada pašvaldībai

Par vēja parka "Nīcgale" IVN ziņojuma būtisku papildināšanu, 2. redakciju un atkārtotu sabiedrisko apspriešanu

Biedrība "Drosme Darīt", piedaloties SIA "Vindr Latvia" paredzētās darbības - vēja parka "Nīcgale" un ar to saistītās infrastruktūras būvniecības Augšdaugavas novada Nīcgales un Kalupes pagastos - ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sabiedriskajā apspriešanā, ir iepazinusies ar:

1. IVN ziņojuma 2026. gada 19. jūnija pirmo redakciju un tās elektroniskajiem pielikumiem;
2. IVN programmu Nr. 5-03/44/2024 un 2025. gada 10. marta programmas grozījumiem;
3. sertificēta ornitologa, sikspārņu, sugu un biotopu ekspertu atzinumiem;
4. ainavas, kultūrvēstures, trokšņa, mirgošanas, hidroloģijas un Natura 2000 novērtējumiem;
5. sabiedrības un institūciju priekšlikumu pārskatu.

Biedrības ieskatā publiskotā informācija neļauj pietiekami droši un reproducējami pārliecināties, ka:

- pilnais līdz 300 m un 8 MW risinājums un tā alternatīvas ir izvērtētas savstarpēji salīdzināmi;
- putnu migrācijas koridors ir telpiski saglabāts un migrācijas laikā darbojas iepriekš noteikta, pārbaudāma VES apturēšanas sistēma;
- B alternatīvā nav saglabātas VES vietās, kur sikspārņu eksperts konstatējis iespējami nozīmīgu ietekmi un prioritāri prasījis pārvietošanu vai atteikšanos no būvniecības.

Tādēļ biedrība lūdz VVD nepieņemt IVN ziņojuma pašreizējos secinājumus par pietiekami pierādītiem, nosūtīt ziņojumu ierosinātajam saturiskai pārstrādāšanai, sagatavot jaunu redakciju un pēc būtisku labojumu veikšanas nodrošināt atkārtotu sabiedrisko apspriešanu.

1. Biedrības pozīcija

Biedrība neapgalvo, ka katrs turpmāk minētais risks noteikti īstenosies vai ka vēja parks automātiski nav pieļaujams. Biedrība konstatē, ka vairākos jautājumos secinājums par nebūtisku vai pārvaldāmu ietekmi nav pietiekami pārbaudāms, jo trūkst datu, aprēķinos ir pretrunas, būtiski risinājumi atstāti būvprojekta stadijai vai nav skaidri noteiktas sekas gadījumam, ja pēc parka darbības sākuma prognozes neapstiprinās.

IVN uzdevums ir pirms lēmuma pieņemšanas noskaidrot paredzētās darbības ietekmi uz cilvēku veselību, mājām, ūdensapgādi, ceļiem, mežiem, aizsargājamām sugām, migrācijas koridoriem, kultūrvēsturiskām vietām un ainavu. Pēcbūvniecības monitorings ir vajadzīgs prognožu pārbaudei, taču tas nevar aizstāt trūkstošu pirmsakcepta izvērtējumu vai telpisku izvairīšanos no vietām, kur iespējama būtiska ietekme.

Šis IVN process uzsākts līdz 2026. gada 30. jūnijam atbilstoši atvieglotās energoapgādes būvju regulējumam. Tādēļ saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" pārejas noteikumu 26. punktu tas turpināms un pabeidzams atbilstoši Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumiem Nr. 18. Ja ziņojums neatbilst programmai vai normatīvajām prasībām, likuma 20. panta ceturtā daļa paredz tā nosūtīšanu pārstrādāšanai un, ja nepieciešams, atkārtotu sabiedrības informēšanu un apspriešanu.

Avots: IVN programma, PDF 6.-19. lpp.; IVN ziņojuma 1. redakcija, PDF 1.-340. lpp.; likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 20. panta ceturtā daļa un pārejas noteikumu 26. punkts; MK noteikumi Nr. 18.

2. Konstatētās galvenās nepilnības

2.1. Nav pietiekami izvērtēts pilnais 300 m augstuma un 8 MW projekta risinājums

IVN ziņojumā paredzēts pieļaut līdz 300 m augstas un līdz 8 MW jaudīgas turbīnas, lai gan ziņojums pats atzīst, ka šādas turbīnas pašlaik vēl netiek ražotas. Tajā pieņemts, ka nākotnes turbīnu ietekme būs tāda pati vai mazāka nekā šodien pieejamajiem modeļiem. Biedrība neuzskata šo pieņēmumu par pietiekamu pierādījumu.

Biedrība pieprasa vai nu pilnā apjomā pārrēķināt troksni, mirgošanu, redzamību, nakts apgaismojumu, drošības zonas, transportu un dabas ietekmes 300 m un 8 MW sliktākajam ticamajam scenārijam, vai arī juridiski saistoši ierobežot gala turbīnu izmēru un parametrus līdz faktiski izvērtētajam modelim.

Avots: IVN ziņojums, PDF 25.-26. lpp.; ainavas atzinums, PDF 5. lpp.

2.2. Alternatīvas nav pietiekami atšķirīgas un salīdzinātas

Ziņojumā A un B alternatīva galvenokārt atšķiras ar turbīnu skaitu un atsevišķu grupu neattīstīšanu. Taču nav vienlīdz detalizēti parādīts zemāku turbīnu, mazāka parka, lielāku attālumu līdz mājām, klusāka modeļa, citu ceļu, cita BESS risinājuma un atteikšanās no īpaši problemātiskām turbīnām variants.

Biedrība pieprasa izveidot un pēc vienādiem kritērijiem salīdzināt vismaz vienu samazināta apjoma un zemāka augstuma alternatīvu, kā arī risinājumu, kurā nav to turbīnu, kuras rada lielāko troksni, mirgošanu, ainavas, putnu, hidroloģijas vai drošības risku. Ja attīstītājs kādu saprātīgu alternatīvu noraida, tam jādod konkrēts tehnisks un vides pamatojums, nevis tikai jāsaka, ka visas teorētiskās kombinācijas nav jāvērtē.

Avots: IVN programma, PDF 7.-8. lpp., 3.5. un 1.3. punkts; sabiedrības priekšlikumu pārskats, PDF 1. lpp.; IVN ziņojums, PDF 48.-51. un 270.-309. lpp.

2.3. Trokšņa modelī ir tieši pārbaudāmas pretrunas un robežvērtībām tuvas mājas

Biedrība konstatē, ka ziņojuma turbīnu tabulā Vestas V172 gondolas augstums ir 150 m, bet trokšņa nodaļā rakstīts, ka faktiskā gondola ir 199 m un aprēķinos izmantoti 200 m. Publiskotajā CadnaA ievaddatu izdrukā šīm turbīnām avota augstums atkal ir 150 m. Tas nozīmē, ka sabiedrībai nav skaidrs, kurš augstums patiesībā izmantots gala rezultātos.

Ziņojums rāda, ka pamata scenārijā Pasaules Veselības organizācijas ieteiktais diennakts trokšņa mērķlielums 45 dB tiek pārsniegts pie 49 mājām A alternatīvā un 42 mājām B alternatīvā. Arī klusākā risinājumā atsevišķām mājām aprēķins ir 46-48 dB. Tātad rezultāts ir ļoti atkarīgs no konkrētā modeļa, lāpstiņām un darbības režīma.

Biedrība pieprasa izlabot augstuma un citus ievaddatus, pārrēķināt visas alternatīvas un publiskot pārbaudāmu rezultātu, kuru iesniegt neatkarīgam akustikas ekspertam pārbaudīt. Gala nosacījumos jānosaka maksimālais skaņas jaudas līmenis katrai turbīnai vai turbīnu grupai, un to nedrīkst vēlāk mainīt bez jauna aprēķina un VVD saskaņojuma.

Avots: IVN ziņojums, PDF 26., 140., 145. un 150. lpp.; elektroniskais trokšņa pielikums E-1, "Point source" izdrukā.

2.4. BESS un apakšstacijas troksnis publiskotajā modelī nav ticami pārbaudāms

Ziņojumā teikts, ka kopējā trokšņa modelī ņemts vērā BESS un apakšstacijas troksnis un ka lieljaudas transformators ir nozīmīgākais šā mezgla trokšņa avots. Tomēr publiskotajā ievaddatu izdrukā BESS avota koordinātas atrodas vairāk nekā 130 km no Nīcgales turbīnu koordinātām, bet atsevišķs transformatora trokšņa avots un tā skaņas spektrs nav redzams.

Biedrība pieprasa izlabot BESS atrašanās vietu, modelēt abas apakšstacijas un BESS novietojuma alternatīvas, iekļaut transformatorus, ventilāciju, invertorus un avārijas dzesēšanas režīmus, kā arī atkārtoti pārbaudīt kopējo troksni pie tuvākajām mājām.

Avots: IVN ziņojums, PDF 29. un 140. lpp.; elektroniskais trokšņa pielikums E-1, "BESS unit" un skaņas avotu izdrukas.

2.5. Zemas frekvences trokšņa secinājumi ir pretrunīgi

Ziņojumā atzīts, ka vienam no vērtētajiem turbīnu modeļiem, pieņemot zemāku mājas skaņas izolāciju, iespējams 20 dB mērķlieluma pārsniegums 64 receptoros. Tajā pašā lappusē vēlāk rakstīts, ka nevienā apbūves teritorijā un nevienā scenārijā pārsniegumu nebūs. Biedrība nevar uzskatīt abus savstarpēji pretējos secinājumus par vienlaikus pareiziem.

Biedrība pieprasa pārbaudīt faktisko māju konstrukciju un skaņas izolācijas dažādību vismaz reprezentatīvā kritisko māju izlasē, pārrēķināt gala modeli, noteikt saistošus ierobežojumus un paredzēt iekštelpu mērījumus, ja rodas pamatotas sūdzības. Pārrēķins pēc modeļa izvēles nedrīkst būt tikai rekomendācija.

Avots: IVN ziņojums, PDF 150.-152. lpp.

2.6. Būvniecības troksnis un vibrācija nav aprēķināti tādā apjomā, kā prasīts programmā

IVN programma prasa vērtēt troksni un vibrāciju gan būvniecības, gan ekspluatācijas laikā. Ziņojumā būvdarbu troksnis nav kvantitatīvi aprēķināts, jo būvdarbiem nav piemērojami tie paši vides trokšņa robežlielumi. Biedrības ieskatā normatīva robežlieluma neesamība neatceļ pienākumu prognozēt reālo traucējumu pie mājām, uz vietējiem ceļiem un nakts vai agrās rīta stundās.

Biedrība pieprasa aprēķināt būvniecības, pāļu vai pamatu darbu, smagā transporta un ceļu pārbūves troksni un vibrāciju katram galvenajam maršrutam un tuvākajām mājām, noteikt darba laikus, klusuma periodus, iepriekšējas informēšanas kārtību un ēku stāvokļa fiksāciju pirms smagajiem pārvadājumiem.

Avots: IVN programma, PDF 13. lpp., 3.2.3. punkts; IVN ziņojums, PDF 139. lpp.

2.7. Trokšņa monitorings un sūdzību izskatīšana nav pietiekami konkrēti

Ziņojuma monitoringa nodaļā trokšņa mērījumi galvenokārt ieteikti tikai tad, ja saņemta sūdzība. Nav skaidrs, kurš un kad mērīs, kādi laikapstākļi un turbīnu režīmi jāaptver, kā atdalīs fona troksni, kā tiks vērtēts zemas frekvences troksnis un kādas būs sekas neatbilstības gadījumā.

Biedrība pieprasa vismaz 12 mēnešu pēc nodošanas ekspluatācijā trokšņa monitoringa programmu, kas aptver visas sezonas un dažādus vēja virzienus, kritiskās mājas un BESS/apakšstaciju. Jābūt vienam publiskam kontaktam sūdzībām, sūdzības saņemšanas apstiprinājumam divu darbdienu laikā, rakstiskam rīcības plānam desmit darbdienu laikā, neatkarīgiem mērījumiem pirmajos piemērotajos apstākļos un pagaidu darbības ierobežojumam, ja ir ticamas pazīmes par pārsniegumu.

Biedrība pieprasa publiski pieejamu mērījumu, turbīnu darbības un veikto ierobežojumu žurnālu, aizsargājot iedzīvotāju personas datus.

Avots: IVN programma, PDF 19. lpp., 7.2. punkts; IVN ziņojums, PDF 333.-337. lpp.

2.8. Dienas mirgošanas kontrole ir atlikta līdz parka darbības sākumam

Mirgošanas aprēķinos vairākām mājām pirms ierobežojumiem prognozēti desmitiem stundu gadā, piemēram, Mežsētām 41:54 stundas reālajā scenārijā, Palejām 36:32, Atpūtai 32:23 un Rītiņiem 31:28. Ziņojumā paredzēts, ka precīzu apturēšanas kalendāru izstrādās tikai pēc gala izvietojuma apstiprināšanas un, uzsākot ekspluatāciju.

Biedrība pieprasa, lai pirms projekta akcepta būtu noteikts turbīnu specifisks mirgošanas kontroles princips, sensori, robežlielumi, automātiskās apturēšanas režīms, pārbaudes kārtība un datu žurnāls. Pirmajā darbības gadā jāveic neatkarīgs sistēmas audits un jāizskata sūdzības pēc konkrēta termiņa. Izmaiņas gala izvietojumā jāmodelē pirms būvniecības, nevis pēc traucējuma rašanās.

Avots: IVN ziņojums, PDF 153.-162. lpp.; mirgošanas 10. pielikums.

2.9. Nav izvērtēts saules atspīdums no turbīnu spārniem

IVN programma prasa vērtēt ne tikai kustīgo ēnu, bet arī atspīdumu no VES spārniem. Ziņojumā un mirgošanas pielikumā atsevišķs šā atspīduma izvērtējums nav atrodams.

Biedrība pieprasa veikt spārnu atspīduma novērtējumu attiecībā uz dzīvojamām mājām, ceļiem, pagalmiem un darba vietām, norādot izmantoto pārklājumu, saules leņķus, iespējamo traucējuma ilgumu un mazināšanas risinājumus.

Avots: IVN programma, PDF 13. lpp., 3.2.4. punkts; IVN ziņojums, PDF 152.-162. lpp.

2.10. Nakts aviācijas gaismas nav modelētas

Ainavas atzinumā atzīts, ka aviācijas drošības gaismas var būt redzamas plašākā teritorijā nekā pašas turbīnas dienā. Taču nav nakts redzamības kartes, nakts fotomontāžu, gaismu skaita un spilgtuma scenāriju vai vairāku parku kopējās gaismas analīzes. Precīzs risinājums atstāts projektēšanai, bet mazināšanas pasākums tabulā ir tikai rekomendācija.

Biedrība pieprasa modelēt nelabvēlīgāko ticamo nakts apgaismojumu un samazinātas ietekmes variantu, parādot no kurām mājām, ceļiem un apdzīvotām vietām būs redzamas cik gaismas, kā tās mirgos un cik ilgi. Jāņem vērā, ka rudenī un ziemā tumšais laiks aptver lielu daļu cilvēku aktīvā rīta un vakara laika, ne tikai miega stundas.

Biedrība pieprasa noteikt saistošu gaismu skaitu, intensitāti, virzienu, sinhronizāciju, redzamības apstākļiem pielāgotu samazināšanu, darbības žurnālu un sūdzību izskatīšanas mehānismu.

Avots: Ainavas atzinums, PDF 54.-60. lpp.; IVN ziņojums, PDF 324.-325. lpp.

2.11. Nav pilna citu vēja parku kumulatīvās ietekmes novērtējuma

IVN ziņojumā vēja parks "Augšdaugava" norādīts aptuveni 6 km attālumā, bet ainavas atzinuma secinājumā teikts, ka tuvākais vēja parks atrodas vismaz aptuveni 20 km attālumā. Biedrības ieskatā šī nav mazsvarīga redakcionāla atšķirība, jo no attāluma ir atkarīgs kumulatīvās ietekmes sākuma pieņēmums.

Biedrība pieprasa datētu visu uzbūvēto, akceptēto un aktīvā IVN procesā esošo parku reģistru vismaz 30 km zonā, to turbīnu skaitu, augstumu un statusu, kā arī atsevišķus ticamā, maksimālā un samazinātā scenārija aprēķinus troksnim, ainavai, nakts gaismām, putniem, sikspārņiem, transportam un ugunsdrošībai, kur attiecināms.

Avots: IVN programma, PDF 17. lpp., 3.3.1. punkts; IVN ziņojums, PDF 58.-59. lpp.; ainavas atzinums, PDF 54.-55. un 62.-63. lpp.

2.12. Redzamības novērtējums katrai mājai vismaz 5 km attālumā

Ainavas atzinumā izmantoti 30 publiski skatpunkti un redzamības karte. Tas sniedz reģionālu priekšstatu, bet neaizstāj to māju, pagalmu un ikdienas piekļuves ceļu novērtējumu, kuru iedzīvotāji turbīnas redzēs katru dienu. Dzīvojamo ēku sarakstā ir mājas aptuveni 855-900 m attālumā no tuvākās turbīnas.

Biedrība pieprasa individuālu receptoru lapu katrai pastāvīgi apdzīvotai mājai vismaz 5 km attālumā no tuvākās turbīnas. Tajā jānorāda, vai un cik turbīnas būs redzamas, tuvākā turbīna, skata virziens, redzamība no pagalma un piebraucamā ceļa, dienā un naktī, ar lapām un bez lapām, kā arī pēc projektā un parastā mežsaimniecībā iespējamās izciršanas. Vietās, kur redzamība un jutīgums ir augsts, jāizstrādā standartizēta fotomontāža no mājas pagalma vai cita iedzīvotājam raksturīga punkta.

Biedrība pieprasa atsevišķi salīdzināt 300 m augstuma scenāriju, ja faktiski modelētais zemākais turbīnu scenārijs netiek noteikts kā saistošs. Bez tam – mežs, kurā drīkst veikt saimniecisko darbību, nedrīkst tikt uzskatīts par nemainīgu aizsegu visam parka darbības laikam.

Avots: Dzīvojamo ēku attālumu 3. pielikums, PDF 1.-5. lpp.; ainavas atzinums, PDF 41.-63. lpp.

2.13. Preiļu novada ainavas un kultūrvēsturiskās vietas nav pilnīgi integrētas

Preiļu novada 2025. gada ainavu izvērtējumā V682 Špoģi-Arendole-Rimicāni-Rožupe noteikts kā ainavisks ceļa posms, Dubnas ieleja raksturota kā vizuāli augstvērtīga ainava, bet Kalupes evaņģēliski luteriskā baznīca ir pašvaldības nozīmes kultūrvēsturiskais objekts. Baznīca IVN ziņojumā ir īsi pieminēta un mirgošanas aprēķinos izmantota kā receptors, tomēr tā nav pilnīgi iekļauta kultūrvēstures objektu inventarizācijā un tai nav atsevišķa dienas, nakts un kumulatīvās ainavas izvērtējuma.

Biedrība pieprasa salīdzināt IVN objektu sarakstu ar Preiļu novada ainavu plānojumu un karti, novērst visus iztrūkumus, izvērtēt V682 visā ainaviskā posma garumā un sagatavot Kalupes luterāņu baznīcas, Arendoles muižas un citu pašvaldības noteikto vērtību ainaviskā konteksta, skatu koridoru, dienas un nakts ietekmes analīzi.

Avots: Preiļu novada ainavu izvērtējums, PDF 18., 45.-46. un 56.-58. lpp.; A3 ainavu karte; kultūrvēstures 7. pielikums, PDF 2.-4. lpp.; IVN ziņojums, PDF 131. lpp.

2.14. Privātās akas, spices un kopējā nosusināšana nav pietiekami pārbaudītas

IVN ir veikts nozīmīgs hidroloģisks darbs par grāvju un mitrumatkarīgu biotopu ietekmi. Tomēr secinājums, ka ietekme uz viensētu gruntsūdens avotiem nav sagaidāma, galvenokārt pamatots ar vismaz 800 m attālumu, nevis ar pilnu faktisko aku, spīču un avotu inventarizāciju, sezonāliem līmeņa un kvalitātes datiem un hidrauliskās saistības pārbaudi.

Biedrība pieprasa apzināt faktiskos dzeramā ūdens avotus vismaz 1 km attālumā no VES un tā infrastruktūras, noteikt to tipu, dziļumu, ūdens līmeni, debītu un kvalitāti, kā arī izveidot vismaz visu

sezonu bāzliniju riska zonā. Jāvērtē ne tikai tuvākā turbīna, bet visi ceļi, grāvji, kabeļi, pamatu būvbedres, atsūkņošana, BESS un pagaidu laukumi kopā.

Biedrība pieprasa pirms būvdarbiem noteikt brīdinājuma un darbu apturēšanas sliekšņus, neatkarīgu pārbaudi un tūlītēju drošu alternatīvo ūdens piegādi, ja rodas pamatotas aizdomas par projekta ietekmi. Ja saistība ar projektu apstiprinās, atjaunošanu vai avota aizvietošanu finansē attīstītājs.

Avots: IVN programma, PDF 10.-12. un 15.-16. lpp.; IVN ziņojums, PDF 196.-200. lpp.; biotopu atzinumā ietvertais hidrologa atzinums.

2.15. Putnu migrācijas koridors nav pietiekami aizsargāts, un turbīnu apturēšanas režīms nav noteikts

Dokumentos konstatētais. Ornitologa atzinumā Daugava atzīta par nozīmīgu zosu un citu ūdensputnu migrācijas trasi, bet Lielais Kolupa ezers - par nozīmīgu nakšņošanas un atpūtas vietu. Atzinumā VES N8-N19 izbūve novērtēta kā tāda, kas var radīt vēlā ņemamu negatīvu ietekmi, apgrūtinot caurceļojošo putnu piekļuvi Lielajam Kolupa ezeram un migrāciju rietumu-austrumu virzienā. Neizbūvējot šīs VES, būtu saglabājams aptuveni 5 km plats koridors starp Daugavu, Lielo Kolupa ezeru un Nīcgales mežu masīvam piegulošajām lauksaimniecības zemēm. B alternatīvā N9-N19 grupa ir izslēgta, bet N8 saglabāta.

Kumulatīvais risks. Ornitologs norāda uz vēl 11 vēja parku iecerēm 50 km zonā un secina, ka visu projektu īstenošanas gadījumā kumulatīvā ietekme var būt būtiska, bet "barjeras efekta" risks - augsts. Atzinumā kā obligāts nosacījums prasītas viedās kameru sistēmas, kas spēj apturēt atsevišķu VES, VES grupu vai visu parku un darbojas arī krēslā, kā arī pirmsbūvniecības, būvniecības un ekspluatācijas monitorings ar skaitliskiem kritiskās bojāejas sliekšņiem.

Trūkums. IVN ziņojumā nav pietiekami noteikts migrācijas apturēšanas kalendārs vai dinamiskais režīms, sistēmas tehniskā veiktspēja, sugu un baru atpazīšanas robežas, reakcijas laiks, apturēšanas ilgums, atsākšanas kritēriji, kļūmes drošais režīms, neatkarīga pieņemšanas pārbaude un publisks darbības žurnāls. Viedā kamera pati par sevi neatrisina plašās frontes, nakts, miglas vai lielu zosu baru migrāciju, ja nav iepriekš noteikts, pie kāda signāla rotorī faktiski apstājas.

Biedrība pieprasa:

1. pirms akcepta atsevišķi izvērtēt N8 pārvietošanu vai neizbūvēšanu un juridiski saglabāt ornitologa identificēto aptuveni 5 km plato migrācijas koridoru; B alternatīvā nedrīkst atkārtoti ieviest N9-N19 vai citus koridoru sašaurinošus objektus bez jauna pilna izvērtējuma;
2. izstrādāt ar Dabas aizsardzības pārvaldi saskaņotu vietspecifisku putnu migrācijas aizsardzības plānu, kas balstīts pilnas pavasara un rudens sezonas virziena, augstuma, laika un bara lieluma datos, izmantojot putnu radaru, termokameras, optiskās kameras un lauka uzskaites;
3. līdz minētā plāna un automātiskās sistēmas neatkarīgai validācijai noteikt visa vēja parka pilnu apturēšanu sertificēta ornitologa un DAP definētos augsta riska migrācijas periodos; apturēšanai jānozīmē rotora apstādināšana un lāpstīņu novietošana drošā stāvoklī, nevis tikai nomināla jaudas samazināšana;
4. ja validētie dati pierāda, ka konkrētā augsta riska epizodē ietekmi var droši lokalizēt, visa parka apturēšanu drīkst sašaurināt līdz konkrētai VES grupai tikai ar sertificēta ornitologa pamatojumu un DAP rakstisku saskaņojumu;
5. ārpus fiksētajiem augsta riska periodiem nodrošināt nepārtrauktu radara un termālo/optisko kameru uzraudzību ar automātisku atsevišķas VES, VES grupas vai visa parka apturēšanu; sistēmai jāaptver arī krēsla, nakts un pazeminātas redzamības apstākļi;
6. pirms akcepta noteikt skaitliskus apturēšanas sliekšņus vismaz pēc sugas vai sugu grupas, bara lieluma, lidojuma augstuma, virziena, attāluma, tuvošanās ātruma un paredzamā laika līdz rotora zonai; noteikt maksimālo reakcijas laiku, minimālo apturēšanas ilgumu un atsākšanas kritērijus;

7. ieviest kļūmes drošu principu: radara, kameras, sakaru, datu apstrādes vai vadības sistēmas darbības traucējuma laikā attiecīgās VES automātiski aptur; sistēmu pirms ekspluatācijas neatkarīgi testē ar reāliem lidojumu scenārijiem;
8. nodrošināt VVD un DAP tiešu piekļuvi apturēšanas žurnāliem, publicēt sezonas pārskatus un noteikt automātisku režīma pastiprināšanu vai darbības apturēšanu, ja sasniegts iepriekš noteikts kritiskais putnu bojāejas sliekšnis.

Precizējums par prasības raksturu. Ornitologa atzinums tieši prasa viedo kameru sistēmu un iespēju apturēt arī visu parku, bet nenosaka vispārēju kalendāru visas sezonas apturēšanai. Biedrības prasība par pagaidu pilnu apturēšanu DAP definētos augsta riska periodos ir piesardzības nosacījums līdz brīdim, kad vietspecifiskā sistēma, sliekšņi un tās faktiskā efektivitāte ir neatkarīgi pierādīta.

Avots: Ornitologa atzinums, PDF 97.-101. un 121.-124. lpp., īpaši 10.-12. un 17.-18. secinājums; IVN ziņojums, PDF 48.-51. lpp. un 5.2. tabula; IVN ziņojuma 6. pielikums.

2.16. Eksperta A (sarkanajā) sikspārņu riska zonā VES būvniecība nav pieļaujama

Dokumentos konstatētais. Sikspārņu eksperts ietekmes novērtēšanu nosaka par efektīvāko un prioritāri apsveramo pasākumu. A (sarkanā) zona aptver vietas, kur ietekme uz sikspārņiem var būt nozīmīga: ūdenstilpes un purvus ar buferiem, dabiskas upes, īpaši aizsargājamas teritorijas, Kalupes luterāņu baznīcas apkārtni un ES nozīmes mežu biotopus ar rotora rādiusu ietverošu buferi. Eksperts tieši norāda, ka sarkanajā zonā paredzēto VES novietojums jākorrigē, pārvietojot VES uz dzelteno zonu vai atsakoties no tām.

B alternatīvā saglabātais risks. Eksperta 13. tabulā sarkanajā zonā ietvertas N1, N4, N5, N6, N7, N16, N17, N19, N20, N26, N27, N29, N30, N33 un N35. Salīdzinot šo sarakstu ar IVN ziņojuma 5.2. tabulas B alternatīvas kolonnu, B alternatīvā joprojām saglabātas 12 sarkanās zonas VES: N1, N4, N5, N6, N7, N20, N26, N27, N29, N30, N33 un N35.

Trūkums. Darbības režīms un pēcbūvniecības monitorings samazina, bet nenovērš telpiskās izvēles radīto risku. Pats eksperts norāda, ka nav izstrādāta droša metodika, kā bojāgājušu sikspārņu skaitu kompensēt ar apstākļu uzlabošanu citviet, un katrs bojāgājušais īpatnis ir populācijas zaudējums. Tādēļ kompensācija un "bat mode" nedrīkst aizstāt izvairīšanos vietās, kur pārvietošana vai neizbūvēšana ir saprātīga.

Biedrība pieprasa:

1. pirms akcepta izslēgt no B alternatīvas vai pārvietot ārpus A (sarkanās) zonas visas tajā saglabātās VES: N1, N4, N5, N6, N7, N20, N26, N27, N29, N30, N33 un N35;
2. pārvietojuma atbilstību vērtēt ne tikai pēc masta punkta, bet pēc visa rotora telpiskās aploknes, apbūves laukuma, ceļu, grāvju, kabeļu un atmežojuma; rotora lāpstiņu projekcija nedrīkst šķērsot eksperta noteikto sarkano zonu;
3. jebkuru gala izvietojuma maiņu pārbaudīt aktualizētā ĢIS slānī un pirms būvprojekta akceptēšanas saņemt sertificēta sikspārņu eksperta un DAP pozitīvu rakstisku atzinumu par katru pārvietoto VES;
4. neatzīt dzīvotņu aizvietošanu, kompensāciju vai darbības ierobežojumu par līdzvērtīgu alternatīvu telpiskai izvairīšanai sarkanajā zonā, kamēr nav pierādīts, ka konkrētas VES pārvietošana vai neizbūvēšana nav tehniski iespējama un ka paliekošo ietekmi iespējams droši kompensēt;
5. visām VES dzeltenajā riska zonā no pirmās ekspluatācijas dienas noteikt automātisku sikspārņu režīmu vismaz no 15. maija līdz 15. oktobrim laikā no saulrieta līdz saullēktam, ja nokrišņi nepārsniedz 3 mm stundā, gaisa temperatūra ir vismaz +8 °C un vēja ātrums nepārsniedz 6 m/s;
6. sikspārņu režīmu atļaut samazināt vai aizstāt ne agrāk kā pēc vismaz divām, vēlams trim pilnām monitoringa sezonām, tikai ar sertificēta eksperta atzinumu un DAP rakstisku saskaņojumu;

7. ieviest automātisku, kļūmes drošu vadību un neizmaināmu datu žurnālu, kurā reģistrē meteoroloģiskos datus zemes un gondolas līmenī, rotora darbību, katru apturēšanu, sistēmas kļūmi un manuālu iejaukšanos;
8. veikt akustisko monitoringu gan zemes, gan gondolu līmenī un bojāgājušo siksipārņu meklēšanu pie visām VES; ja bojāgājušo siksipārņu skaits pie vienas VES sasniedz vai pārsniedz eksperta norādīto robežu - divus īpatņus gadā -, attiecīgo VES nekavējoties aptur līdz neatkarīgam izvērtējumam un režīma pastiprināšanai;
9. ar VES būvniecību saistītos mežizstrādes darbus neveikt laikā no 1. maija līdz 15. oktobrim, kā to paredz eksperta vispārīgie nosacījumi.

Avots: Siksipārņu eksperta atzinums, PDF 36.-47. lpp., 7.1.1.-7.3. nodaļa un 13. tabula; IVN ziņojums, PDF 177.-179. lpp. un 5.2. tabula, PDF 270.-309. lpp.

2.17. Dabas aizsardzības pasākumi nedrīkst palikt tikai ieteikumu un vēlākas kompensācijas līmenī

Dabas ekspertu materiāli ir apjomīgi, tomēr vairākās vietās galīgā infrastruktūra un monitoringa programmas tiks precizētas pēc modeļa un izvietojuma izvēles. Atsevišķām turbīnām un ceļiem eksperti iesaka pārvietošanu, neattīstīšanu, darbības ierobežošanu vai kompensāciju.

Biedrība aicina vispirms izmantot izvairīšanos: atteikties no vietām, kur būtisku ietekmi nevar droši novērst. Kompensācija nedrīkst aizstāt iespējamu izvairīšanos. Pirms akcepta jābūt zināmām kompensācijas teritorijām, to īpašuma vai ilgtermiņa apsaimniekošanas nodrošinājumam, izmērāmiem mērķiem, termiņiem un rīcībai, ja mērķis netiek sasniegts.

Avots: Biotopu, putnu un siksipārņu ekspertu atzinumi; IVN ziņojums, PDF 173.-188. un 333.-337. lpp.

2.18. Natura 2000 teritorijas šķērsojuma risinājums nav pietiekami noteikts

Ziņojums paredz aptuveni 8 km garu kabeltrases šķērsojumu Natura 2000 teritorijā ar beztranšējas jeb caurdures metodi, bet urbuma sākuma un beigu punkti, starpposmu darba vietas, savienojumi un darbu organizācija tiks noteikta būvprojektā. Vienlaikus secināts, ka nav arī tādu ietekmju, kuru mērogs nebūtu zināms.

Biedrība pieprasa pirms šāda secinājuma detalizētu ģeoloģisko, hidroģeoloģisko un tehnisko caurdures iespējamības izpēti, precīzas darba zonas, urbšanas šķidruma nekontrolētas izplūdes jeb "frac-out" riska karti, avārijas plānu un neatkarīgu dabas uzraudzību. Jāparāda, ka neviena darba vieta, piekļuve vai šķidruma avārija neapdraud Natura 2000 vērtības un integritāti.

Avots: IVN ziņojums, PDF 187.-188. lpp.; Natura 2000 novērtējums, PDF 30.-45. lpp.

2.19. BESS ugunsgrēka un ķīmisko seku risks nav izvērtēts pēc būtības

Ziņojumā BESS jauda, ietilpība, konteineru skaits un gala bateriju tehnoloģija nav noteikta. Aprakstīta litija jonu vai analoga tehnoloģija, bet avāriju riska nodaļā nav atsevišķa BESS ugunsgrēka, termiskās izplatīšanās, toksisku gāzu, piesārņota ugunsdzēsības ūdens, atkārtotas aizdegšanās vai avārijas izplatīšanās starp konteineriem aprēķina.

Biedrība pieprasa salīdzināt BESS tehnoloģiju alternatīvas pēc uguns, ķīmiskā un ūdens piesārņojuma riska, modelēt ticamu sliktāko scenāriju abās novietojuma vietās, noteikt drošības attālumus, ūdens un piesārņotā noteces savākšanu, ugunsdzēsēju piekļuvi, 24/7 uzraudzību, iedzīvotāju brīdināšanu un atbildību par seku novēršanu.

Avots: Programmas grozījumi, PDF 2.-4. lpp.; IVN programma, PDF 8.-10. un 17.-18. lpp.; IVN ziņojums, PDF 27.-30. un 218.-245. lpp.

2.20. Ledus, turbīnu avārijas un publisko meža ceļu drošība nav pietiekami atrisināta

Ziņojumā norādīts, ka vairākas turbīnas atrodas tuvāk par 100 m līdz publiskajiem meža ceļiem: N18 aptuveni 23 m, N24 aptuveni 77 m, N23 un N26 aptuveni 88 m. Šos ceļus izmanto mežsaimniecībā, medībās, rekreācijā un piekļuvei, bet drošības attālums, kas pašā IVN minēts līdz publiski lietotiem ceļiem ir vismaz 1,5 turbīnas augstumi jeb 300 m, kas netiek nodrošināts šajā konfigurācijā.

Biedrība pieprasa izvēlētajam turbīnas modelim veikt vietai specifisku ledus krišanas un izmešanas, lāpstīgas un masta bojājuma, ugunsgrēka un cilvēku atrašanās biežuma riska aprēķinu. Jānosaka automātiska apledošanas un bojājumu atklāšana un apturēšana, ceļu slēgšanas un brīdināšanas kārtība, atbildīgais, pārbaudes žurnāls un aizliegums atsākt darbu, kamēr risks nav novērsts.

Avots: IVN ziņojums, PDF 218.-245. lpp., īpaši 241.-244. lpp.

2.21. Būvniecības transports un vietējo ceļu slodze nav pietiekami konkretizēta

Galīgie piegādes maršruti un pārbūves apjomi vēl tiks precizēti. V682 tiek apsvērts kā alternatīvs piekļuves ceļš, lai gan Preiļu novada ainavu dokumentos tas ir ainavisks ceļa posms. Smagais transports var ietekmēt ceļu stāvokli, caurtekas, tiltus, putekļus, satiksmes drošību, piekļuvi laukiem un mežiem, skolēnu un operatīvā transporta kustību.

Biedrība pieprasa maršrutu salīdzinājumu ar transportlīdzekļu skaitu, asu slodzēm, pagriezienu pārbūvi, tiltu un caurteku nestspēju, tuvākajām mājām, putekļu un trokšņa prognozi, sezonālajiem lauksaimniecības un mežsaimniecības ierobežojumiem. Pirms būvdarbiem jāfiksē ceļu, ēku un aku stāvoklis, jānosaka ceļu atjaunošanas finansējums un jāgarantē nepārtraukta operatīvā piekļuve.

Avots: IVN ziņojums, PDF 31.-45. un 267.-268. lpp.; biotopu atzinums, PDF 7.-8. lpp.; Preiļu novada ainavu izvērtējums, PDF 45.-46. lpp.

2.22. Viena māja var saņemt vairākus traucējumus vienlaikus

Trokšņa, zemas frekvences trokšņa, mirgošanas, nakts gaismu, redzamības, būvniecības transporta un ūdens riski ziņojumā pārsvarā skatīti atsevišķās nodaļās. Vietējais iedzīvotājs tos nepiedzīvo atsevišķās mapēs. Viena un tā pati māja var būt vienlaikus tuvu trokšņa mērķlielumam, saņemt mirgošanu, redzēt nakts gaismas un atrasties pie smagā transporta maršruta.

Biedrība pieprasa vienotu māju un citu receptoru matricu vismaz 5 km zonā, kur katram receptoram vienkopus parādīti visi attiecināmie traucējumi, to ilgums, sezona, alternatīva, mazināšanas pasākums un paliekošā ietekme. Jāizceļ mājas, kurās pārklājas vairāki vidēji vai augsti traucējumi.

Avots: IVN programmas prasības par ietekmes un kumulatīvās ietekmes zonām, PDF 6.-7. un 17. lpp.; IVN ziņojuma tematiskās nodaļas.

2.23. Nosacījumiem, sūdzību kārtībai un atbildībai jābūt izpildāmiem

Ziņojumā daudzi pasākumi formulēti kā "ieteicams", "pēc nepieciešamības", "projektēšanas stadijā jāprecizē" vai "monitoringa rezultāti izmantojami precizēšanai". Biedrības ieskatā ar šādiem formulējumiem vien nepietiek, ja no pasākuma ir atkarīgs secinājums par pieļaujamu ietekmi.

Biedrība pieprasa, lai katram nosacījumam būtu skaidrs: kas jādara, kam, kad, kur, ar kādu metodi, kāds ir robežlielums vai rīcības sliekšnis, kas pārbauda, kas finansē un kas notiek neatbilstības gadījumā. Jābūt vienotam publiskam sūdzību reģistram, neatkarīgas pārbaudes iespējai, datu glabāšanai, darbības samazināšanai vai apturēšanai un iedzīvotāju informēšanai.

Biedrība pieprasa arī civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu un finanšu nodrošinājumu avāriju seku, ceļu un ūdensapgādes atjaunošanai, bateriju un turbīnu atkritumu apsaimniekošanai un teritorijas sakārtošanai pēc darbības beigām.

Avots: IVN programma, PDF 18.-19. lpp., 6. un 7. punkts; IVN ziņojums, PDF 310.-337. lpp.

3. Biedrība pieprasa VVD šādu rīcību

1. Neatīt IVN ziņojuma 1. redakciju par pietiekamu gala atzinuma sagatavošanai un nosūtīt to saturiskai pārstrādāšanai, nevis tikai redakcionālai precizēšanai.
2. Pieprasīt izstrādātājam publicēt pārskatāmu matricu "prasība - konstatētais trūkums - veiktais labojums - jaunā lappuse vai datu fails - atbildīgais speciālists".
3. Pieprasīt līdz 300 m augstu un 8 MW jaudīgu VES pilnu sliktākā ticamā scenārija novērtējumu vai juridiski saistoši ierobežot gala parametrus līdz faktiski izvērtētajam modelim.
4. Pēc vienādiem kritērijiem izvērtēt samazināta apjoma, zemāka augstuma, klusāka modeļa, palielinātu buferu un problemātisko VES neizbūvēšanas alternatīvas.
5. Pieprasīt neatkarīgu trokšņa modeļa auditu un pārrēķinu, novēršot 150/199/200 m augstuma pretrunu, BESS koordinātu kļūdu un transformatora avota trūkumu.
6. Noteikt saistošus skaņas jaudas griestus, vismaz 12 mēnešu visu sezonu trokšņa monitoringu, zemas frekvences trokšņa pārbaudi un konkrētu sūdzību un darbības ierobežošanas kārtību.
7. Pieprasīt pilnu mirgošanas kontroles plānu pirms akcepta, spārnu atspīduma novērtējumu, automātiskus apturēšanas režīmus, audita un datu žurnāla prasības.
8. Pieprasīt nakts aviācijas apgaismojuma un vairāku vēja parku kopējās gaismas modelēšanu, nakts redzamības kartes un fotomontāžas, kā arī saistošu gaismu mazināšanas aploksni.
9. Pieprasīt katras pastāvīgi apdzīvotas mājas vismaz 5 km zonā individuālu dienas un nakts redzamības novērtējumu un vienotu vairāku traucējumu receptoru matricu.
10. Pieprasīt pilnu kumulatīvo vēja parku reģistru un minimālā, ticamā un maksimālā scenārija analīzi, izlabojot 6 km/20 km pretrunu.
11. Pieprasīt Preiļu novada ainavu kvalitātes mērķu, V682 ainaviskā ceļa, Dubnas ielejas un visu pašvaldības kultūrvēsturisko objektu integrētu novērtējumu.
12. Pieprasīt privāto aku, spiču un avotu apzināšanu, sezonālu bāzliniju, parka mēroga drenāžas un atsūkņēšanas novērtējumu un garantētu alternatīvo ūdensapgādi pamatotu aizdomu gadījumā.
13. Pieprasīt N8 pārvietošanu vai neizbūvēšanu, aptuveni 5 km migrācijas koridora juridisku saglabāšanu un DAP saskaņotu migrācijas aizsardzības plānu; līdz sistēmas validācijai noteikt pilnu VES parka apturēšanu DAP definētos augsta riska migrācijas periodos, bet pārējā laikā - radara un kameru vadītu automātisku atsevišķu VES, VES grupu vai visa parka apturēšanu.
14. Pieprasīt no B alternatīvas izslēgt vai ārpus eksperta A (sarkanās) zonas pārvietot N1, N4, N5, N6, N7, N20, N26, N27, N29, N30, N33 un N35; dzeltenajā zonā noteikt obligātu automātisku sīkspārņu režīmu un eksperta monitoringa sliekšņus.
15. Pieprasīt visām dabas vērtībām konsekventi piemērot mazināšanas hierarhiju - vispirms izvairīšanos un samazināšanu, tikai pēc tam atjaunošanu un pierādāmu kompensāciju - un sasaistīt gala izvietošanu ar katra eksperta nosacījumiem.
16. Pieprasīt Natura 2000 kabeltrases aptuveni 8 km caurdures risinājuma tehnisko, ģeoloģisko un avārijas izpēti pirms secinājuma par nebūtisku ietekmi.
17. Pieprasīt pilnu BESS tehnoloģiju, ugunsgrēka, toksisku gāzu, piesārņota ugunsdzēsības ūdens un avārijas reaģēšanas riska novērtējumu.
18. Pieprasīt izvēlēta turbīnas modeļa vietai specifisku ledus, lāpstiņas, masta, gondolas un ugunsgrēka riska aprēķinu, īpaši turbīnām 23-88 m no publiski lietotiem meža ceļiem.
19. Pieprasīt galīgo transporta maršrutu un ceļu pārbūves ietekmes novērtējumu, būvniecības trokšņa, vibrācijas un putekļu aprēķinus, ceļu un ēku stāvokļa bāzliniju un atjaunošanas garantiju.
20. Pieprasīt vietējo mājāsaimniecību un saimnieciskās darbības izpēti, nepielīdzinot valsts mēroga attieksmes aptauju konkrētās kopienas ietekmes novērtējumam.
21. Noteikt vienotu un publiski saprotamu nosacījumu, monitoringa, datu pieejamības, sūdzību, neatkarīgas pārbaudes, kompensācijas un automātiskas darbības samazināšanas vai apturēšanas mehānismu.

22. Pēc labojumu veikšanas publicēt saturiski pārstrādātu IVN ziņojuma 2. redakciju kopā ar pilniem modeļu datiem un labojumu sarakstu un pirms VVD gala atzinuma organizēt atkārtotu sabiedrisko apspriešanu Augšdaugavas un Preiļu novadā, informējot un iesaistot arī Līvānu novada pašvaldību kā iespējami skartu pašvaldību.

4. Kāpēc nepieciešama atkārtota sabiedriskā apspriešana

Biedrība apzinās, ka ne katrs neliels redakcionāls labojums automātiski nozīmē jaunu apspriešanu. Tomēr šajā iesniegumā pieprasītie labojumi skar turbīnu maksimālo augstumu un modeli, alternatīvu izvēli, trokšņa rezultātus, BESS atrašanās vietu un risku, mirgošanas kontroli, nakts apgaismojumu, kumulatīvo ainavu, putnu migrācijas koridoru un VES apturēšanas režīmu, siks pārņu sarkanās zonas VES neizbūvēšanu, Natura 2000 šķērsojumu, privāto ūdensapgādi, publisko ceļu drošību un saistošus ekspluatācijas nosacījumus. Šādi labojumi var mainīt gan ietekmes būtiskuma secinājumus, gan pieļaujamo VES skaitu un izvietojumu.

Tādēļ biedrība pieprasa ne tikai publicēt labotu failu, bet dot sabiedrībai reālu iespēju iepazīties ar jaunajiem aprēķiniem, kartēm, ekspertu secinājumiem un darbības ierobežojumiem, uzdot jautājumus un iesniegt priekšlikumus pirms VVD atzinuma. Apspriešanai jānotiek skartajās pašvaldībās ar pieejamiem elektroniskajiem datiem, skaidru labojumu sarakstu, klātienes un attālinātas dalības iespēju un pietiekamu termiņu.

Avots: likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 20. panta ceturrtā daļa un pārejas noteikumu 26. punkts; MK noteikumu Nr. 18 V un VI nodaļa.

5. Noslēgums

Biedrība lūdz VVD uz katru šā iesnieguma prasību sniegt konkrētu atbildi: vai prasība pieņemta, kāds labojums tiks veikts, kurā dokumentā un līdz kuram termiņam, vai arī uz kāda konkrēta fakta, metodikas un tiesiskā pamata tā noraidīta. Vispārīga atbilde "ņemts vērā" neļauj pārbaudīt, vai trūkums ir faktiski novērsts.

Biedrība lūdz paziņot iesnieguma reģistrācijas numuru un turpmākos procesa termiņus, izmantojot biedrības oficiālo elektronisko adresi.

Svarīga precizitāte. Šis iesniegums nepasludina, ka visas aprakstītās negatīvās sekas noteikti iestāsies. Tas norāda, ka pašreizējā 1. redakcijā vairāki secinājumi nav pietiekami pārbaudāmi. Ja papildu izpēte parāda, ka risks nav būtisks, tas būs pamatots rezultāts. Ja izpēte atklāj būtisku risku, risinājums jāmaina pirms akcepta, nevis pēc tam, kad traucējums jau skar cilvēkus vai vidi.

Ar cieņu

Ilze Mežniece,

SLO biedrība "Drosme Darīt"

Valdes locekle

Velga Vītola-Kļava

SLO biedrība "Drosme Darīt"

Valdes locekle

Sagatavoja Ilze Mežniece, tel.: 26358845